

VUONOHEVOSTEN JALOSTUSOHJESÄÄNTÖ

Suomen Hippos ry

LUONNOS

28.1.2013

MMM vahvistanut xx/xx

1. Johdanto

Suomen Hippos ry on Euroopan Yhteisön hevosjalostusta koskevien säännösten mukaisesti hyväksytty jalostusjärjestö vuonohevosten kantakirjaa. Vuonohevosten kantakirjaan merkitseminen perustuu rodun alkuperäkantakirjan Norsk Hestesenter:n vahvistamiin määritelmiin.

Kantakirjaan merkitään vuonohevosten polveutumista ja jalostusarvoa koskevia tietoja. Yhdessä jäsenjärjestöjensä, hevosjalostusliittojen, kanssa Suomen Hippos vastaa hevosten kantakirjaan merkitsemisestä. Suomen Hippos järjestää yhdessä jäsenjärjestönään olevien rotuyhdistysten kanssa näyttelyitä hevosten jalostusarvostelua varten.

Kantakirjaan merkitty vuonohevonon voidaan siirtää ylempään kantakirjaluokkaan jalostusarvostelun perusteella. Jalostusarvioinnissa arvostellaan rakenne, liikkeet, käyttöominaisuudet, luonne ja terveydentila. Vakavat perinnölliset sairaudet ja muut viat, jotka heikentävät hevosen ja sen jälkeläisten hyvinvointia, voivat estää hevosen käytön jalostukseen. Mikäli yksilö periyttää ominaisuuksia, jotka eivät ole rotumääritelmän mukaisia, yksilö voidaan poistaa jalostuskäytöstä. Jalostusarvioinnin perusteella määräytyvä palkintoluokka osoittaa hevosen odotettavissa olevaa tai todettua tasoa jalostuksessa.

2. Jalostustavoite

Vuonohevosten puhtasrotuisen jalostuksen tavoitteena on säilyttää rodun erikoispiirteet ja monipuolisuus sekä kasvattaa terveitä ja tarkoituksenmukaisia vuonohevosia. Rodun alkukantaiset ja hyväksytyt värit ja merkit tulee säilyttää. Vuonohevosen tulee olla vahvarakenteinen, sopusuhtainen, kestävä hevonen, jolla on ilmeikäs olemus ja viehätysvoimaa. Erilaiset käyttötyyppit ja mallit hyväksytään. Vuonohevosen tulee olla luotettava, yhteistyökykyinen ja yhteistyöhaluinen sekä samanaikaisesti hillitty ja rauhallinen. Lisäksi vuonohevosella tulee olla luonnolliset, hyvin tasapainoiset liikkeet ja hyvä eteenpäinpyrkimys. Vuonohevosen tulee olla monipuolinen, helposti käsiteltävä ja sopiva yleishevonen.

Ominaisuudet, joihin kiinnitetään huomiota jalostustavoitteiden edistämiseksi ja saavuttamiseksi: rakenne 50 %, käyttöominaisuudet 30 %, luonne 10 % ja kestävyys 10 %.

2.2 Rotumääritelmä

Rakenne

Rotutyyppi, rotuleima ja käyttötyyppi

Koko

Vuonohevosen säkäkorkeudella ei ole ylä- eikä alarajaa. Toivottava säkäkorkeus on 135 – 150 cm.

Värit ja merkit

Hyväksytyt värejä on viisi. Ruunihallakko, punahallakko, harmaahallakko, valkohallakko ja keltahallakko. Väreistä on eri sävyjä.

Alkukantaiset merkit on säilytettävä. Tammalla voidaan hyväksyä pieni tähti. Muita näkyviä merkkejä ei hyväksytä, lukuun ottamatta vaaleita kaviota puna- ja keltahallakoilla. Vaaleat palstat kavioiden ovat sallittuja merkkejä, kun raja vaalean ja tumman välillä on terävä sekä palstat ovat melkein maidonvalkoiset. Vaaleita kaviota ja jalkoja, jotka vähitellen muuttuvat puna- ja keltahallakon tunnusmerkilliseen väriin, ei voida pitää merkkeinä, vaan ovat osa näiden värien erikoispiirteitä.

Jouhet

Täysikasvuisen hevosen otsatukka peittää tavallisesti kolmasosan päästä. Vuonohevosella on oltava pystyharja. Harja tulee olla kuperanmuotoinen ja muotoiltu hevosen ylälinjaan sopivaksi.

Pää

Pää on tärkeä osa vuonohevosen erikoisleimaa. Pää tulee olla pieni ja selväpiirteinen, otsan tulee olla leveä ja tasainen. Nenäpiini tulee olla lyhyt, profiili voi olla suora, mutta mieluummin kovera. Silmien tulee olla suuret, tummat ja kirkkaat ja ne luovat luottavaisen ilmeen. Toivottavaa ovat suuret avoimet sieraimet, siten että turpa saa neliskanttisen ulkomuodon. Leukaperät tulee olla selväpiirteiset, varsinkin oriilla, mutta ei niin voimakkaat että pää näyttää raskaalta. Leukaperien välin tulee olla mahdollisimman tilava. Korvien tulee olla riittävän etäällä toisistaan, lyhyet, yhdenmukaiset ja niissä tulee olla vuonohevoselle tyyppilliset korvannipukat.

Sukupuolileima

Ori- ja tammaleiman välillä tulee olla selvä ero. Tämä voidaan kuvata seuraavasti: tamman pää on useimmiten hienommin veistetty kuin oriin pää. Oriilla on enemmän kolmikanttinen päänmuoto, koska niillä tulee olla leveä otsa ja voimakkaat leukaperät sekä selväpiirteiset ja isot silmät. On myös toivottavaa, että kaulalihakset, varsinkin niskan ja kaulan yläpuoli ovat oriilla voimakkaammat kuin tammoilla.

Rungon rakenne ja lihakset

Kaula

Kaulan tulee olla ylösasettunut ja siinä tulee olla kupera ylälinja. Varsinkin oriilla tulee olla voimakkaat kaulalihakset. Toivottavaa on, että kaula on riittävän pitkä ja taipuisa, mutta ei ohut. Pään ja kaulan liittymä on joustava sekä niska on riittävän pitkä.

Lapa ja säkä

Lapa vaikuttaa suuresti hevosen liikkeisiin. Lavan tulee olla selväpiirteinen, pitkä ja viisto. Sään ei tule olla pyöreä, vaan pitkä ja riittävän selväpiirteinen, joka muodostaa tasaisen liittymän kaulan ja selän välille.

Runko ja ylälinja

Selän ja lanteen tulee olla tasainen ja lihaksikas. Selkä ei saa olla pitkä ja lanteen tulee olla lyhyt ja voimakas. Lanteen ja lautasen liittymän tulee olla taipuisa ja niiden tulee liittyä tasaisesti toisiinsa.

Takaosa

Lautasen tulee olla pitkä, leveä ja lihaksikas. Lautanen ei saa olla suora eikä voimakkaasti laskeva. Hännän liittymiskohta ei saa olla liian matala eikä korkea. Reisien tulee olla lihaksikkaat sekä sivusta- että takaapäin katsottuna.

Jalkojen laatu ja jalkojen asento

Etujalat

Nivelten ja jänteiden tulee olla kuivat ja jalka-asennot tulee olla säännölliset edestä-, takaa- ja sivultapäin katsottuna. Säärien ja kyynärvarsien tulee olla riittävän pitkät, ja niissä tulee olla vahvat, hyvin kehittyneet lihakset. Etupolvien tulee olla selväpiirteiset ja suorat edestäpäin katsottuna. Säärien tulee olla selkeät ja kuivat ja liittymä etupolveen on oltava korrektisti suoraan polven alapuolella. Sapeliasentoiset etupolvet eivät ole toivottavia, koska tämä voi johtaa etupolvien nivelrikkoon. Vuohisten pituudet ja kulmaukset tulee olla sellaiset, että ne mahdollistavat joustavat liikkeet.

Takajalat

Nivelten ja jänteiden tulee olla kuivat ja jalka-asennot tulee olla säännölliset edestä-, takaa- ja sivultapäin katsottuna. Reisien ja koipien tulee olla riittävän pitkät, ja niissä tulee olla vahvat ja hyvin kehittyneet lihakset. Kintereiden tulee olla vahvarakenteiset ja selväpiirteiset. Suorat ja kiverät kintereet eivät ole toivottavia, koska ne voivat johtaa polvilumpion lukkiutumiseen ja kinnerpattiin. Vuohisten pituudet ja kulmaukset tulee olla sellaiset, että ne mahdollistavat joustavat liikkeet.

Kaviot

Kavioiden tulee olla hyvää kavioainesta, tilavat ja kavioseinämiä riittävän viistot. Anturan tulee olla hyvin holvautunut suurella kannatinpinnalla ja säde leveä ja pehmeä. Kantakulmien välillä tulee olla riittävä etäisyys, mutta lattakavioita ei hyväksytä.

Liikkeet

Liikkeiden tulee olla irtonaiset ja ne eivät saa rasittaa niveliä. Liikkeiden tulee olla kokonaisvaltaista niin, että useimmat nivelet ja ylälinja ovat tehokkaasti käytössä. Liikkeiden tulee lisäksi olla energiset, tasapainoiset ja tahdikkaat. Tärkeää on, että hevosella on irtonaiset lavat ja hyvä kintereiden työskentely. Etupolvien ei tule nousta liian korkealle.

Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuudet, joihin kiinnitetään huomiota jalostustyössä ovat: monipuolisuus, ajo-ominaisuudet, ratsastusominaisuudet, liikkeet ja luonne.

Luonne

Luonne arvostellaan osana käyttöominaisuuksia käyttökokeissa.

3. KANTAKIRJA

Vuonohevosten jalostuskäyttö edellyttää luotettavaa tietokantaa, jossa hevosten polveutumisen oikeellisuus on varmistettu sekä tunnistetiedot todennettu että omistus- ja hallintaoikeudet todennettu.

Kantakirjaan merkitään tietoja vuonohevosten polveutumisista ja tuntomerkeistä.

Kantakirjaan merkitsemisestä annetaan hevosen omistajalle Euroopan Yhteisön säännösten mukainen hevospassi. Komission asetuksella 504/2008 määrätään tunnistamisasiakirjasta (hevospassi). Maahan tuodun vuonohevosen alkuperäiseen passiin tehdään merkintä kantakirjaan merkitsemisestä.

Maahantuodut vuonohevokset merkitään rodun kantakirjan sisällä siihen kantakirjan luokkaan, jonka vaatimukset ne täyttävät ja joka vastaa samaa luokkaa, johon ne on syntymä- ja/tai tuontimaassaan merkitty. Hevonen voi vaatimusten mukaisesti nousta ylempään kantakirjaluokkaan, mikäli se jalostustarkastuksessa täyttää asetetut vaatimukset.

Vuonohevosten kantakirja

Vuonohevosen kantakirja koostuu yhdestä pääkantakirjasta, joka jakautuu neljään luokkaan.

Luokka 1

Vähintään 3-vuotiaat oriit ja 4-vuotiaat tammot, jotka täyttävät seuraavat vaatimukset:

- yksilöllä on viisi rekisteröityä sukupolvea ja jalostukseen hyväksytyt isäoriit viidessä polvessa
- yksilö on hyväksytty eläinlääkärintarkastuksessa
- yksilö on jalostusarvostelussa saavuttanut 1 luokkaan asetetut vaatimukset
- yksilö on suorittanut hyväksytyt käyttökokeet

Luokka 2

Vähintään 3-vuotiaat oriit ja 4-vuotiaat tammot, jotka täyttävät seuraavat vaatimukset:

- yksilöllä on viisi rekisteröityä sukupolvea ja jalostukseen hyväksytyt isäoriit viidessä polvessa
- yksilö on hyväksytty eläinlääkärintarkastuksessa
- yksilö on jalostusarvostelussa saavuttanut 2 luokkaan asetetut vaatimukset
- yksilö on suorittanut hyväksytyt käyttökokeet

Yksilö voidaan siirtää kantakirjaluokkaan 1, mikäli ori suorittaa hyväksytyyn jalostusarvostelun ja käyttökokeen.

Luokka 3

Suomessa syntyneet ja maahantuodut, puhdasrotuiset, vuonohevoset, joiden polveutuminen on varmistettu dna-testillä ja joilla on viisi tunnettua sukupolvea ja jalostukseen hyväksytyt isät viidessä polvessa. Yksilö voidaan siirtää ylempään kantakirjan luokkaan sen mukaan, miten yksilö itse täyttää asetetut vaatimukset.

Luokkaan 3 jäävät seuraavat yksilöt ja niiden jälkeläiset:

- yksilöt, joita ei ole esitetty jalostusarvostelussa
- yksilöt, jotka on esitetty, mutta joita ei ole hyväksytty jalostusarvostelussa

Luokka 4

Suomessa syntyneet ja maahantuodut, puhdasrotuiset vuonohevoset, joiden polveutuminen on varmistettu dna-testillä ja joilla on vähemmän kuin viisi tunnettua sukupolvea.